

Dags att anlägga tömningsstation

INFORMATION TILL GÄSTHAMNAR OCH BÅTKLUBBAR

www.båtmiljö.se
– för ett miljövänligare båtliv

Förbud mot toalettavfall från fritidsbåtar i svenska vatten (TFSF 2012:13) träder i kraft 1 april 2015.

Krav att fritidsbåtshamnar (gäller även båtklubbar) ska kunna ta emot avfall från fritidsbåtar finns sedan 2001 (se Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fartyg, SJÖFS 2001:13)

Varför ska vi satsa på att bygga sugtömningstation?

Från och med 2015 införs ett förbud mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och inre vattendrag. Förbudet omfattar hela Sveriges sjöterritorium, och gäller alla fritidsbåtar, förutom de som är K-märkta. Detta innebär att fler sugtömningsställen måste byggas.

Sedan 2001 finns ett krav på fritidsbåtshamnar, gästhamnar och båtklubbar att de ska kunna ta emot avfallet från de fritidsbåtar som normalt anlöper hamnen.

Ungefär 200 av hamnarna har idag anordningar för mottagning av toalettavfall från fritidsbåtar. För att kunna leva upp till kravet om avfallsmottagning från de fritidsbåtar som använder hamnen krävs att minst 400 mottagningsanordningar byggs (ref. till Transportstyrelsen inventering av sugtömningsanläggningar 2009).

En droppe i havet?

Sverige har ett beting gentemot alla andra östersjöländer om att minska övergödningen i Östersjön om 290 ton fosfor. En uppskattning är att utsläppet från fritidsbåtar med toalett maximalt uppgår till 3,7 ton.

Fritidsbåtarnas bidrag till övergödningen av Östersjön är marginellt i förhållande till de totala utsläppen av övergödande ämnen. Eftersom utsläppen som regel sker koncentrerat under algernas största tillväxtperiod och i skärgårdsområden som redan är hårt belastade, bedöms dock effekten bli relativt sett stor. Skadan av ett kilo fosfortillskott från fritidsbåtar i genomsnitt vara större än ett "genomsnittligt" kilo fosfortillskott till Östersjön.

Det beror på att fritidsbåtssäsongen sammanfaller med den tid på året då algernas tillväxt är som mest intensiv. All överskottsning som hamnar i havet används direkt av växande alger – och det kväve och det fosfor som finns i toalettavfall är lätt åtkomligt för algerna.

Fritidsbåtarna rör sig dessutom till stor del i inner- och mellanskärgården, där belastningen redan är hög och där ett långsamt vattenutbyte leder till att näringsämnen koncentreras.

Dessutom medför toalettavfallet att badvatten blir smutsigt. Dels är det otrevligt, dels kan halterna av vissa bakterier som förekommer i fekalier lokalt bli så höga att badvattnet blir hälsofarligt. Toalettavfallet kan ge upphov till både mag-, tarm-, öron-, näs-, hals- och hudinfektioner. Smittan sker via sår eller genom att badande sväljer vatten. Bara vetskapen om detta minskar trivselvärdet av att vistas på sjön.

VARFÖR ÄR GIFTALGER SÅ FARLIGA?

Blå-gröna alger eller cyanobakterier som dom egentligen heter kan producera flera sorters toxiner. Dessa kan hos människor framkalla bland annat kräkningar, illamående och feber. Barn och djur bör inte bada eller vistas i vatten där algblomning förekommer.

HUR MYCKET PÅVERKAS VÅRA BADVATTNET AV ATT MAN TÖMMER SIN TANK DIREKT I SJÖN?

Innehållet i en 40-liters septiktank behöver t.ex. spridas ut i en vattenvolym om ca 27 000 m³ för att koncentrationen av E. Coli-bakterier ska vara tillräckligt låg. Som en jämförelse är vattenvolymen i Egentliga Östersjön ca 14 900 km³.

Foto: Kustbevakningen

INTE BARA I SVERIGE

Även i Finland har inrättats ett förbud. Dess lagstiftning säger att alla båtar med fast toalett ska vara utrustade med sugtömningsmöjligheter och att utsläppsförbud av obehandlat toalettavfall ska råda 12 nautiska mil från land. I Finland har man infört lagen i flera steg. År 2000 blev det förbjudet för nyttillverkade båtar att släppa ut toalettavfall till sjöss och 2005 blev det förbjudet även för äldre båtar (Håll Skärgården Ren, 2004). Under dessa år blev fritidsbåts- hamnar tvungna att installera sugtömningsstationer och äldre fritidsbåtar blev tvungna att bygga om sina hålltankar eller köpa portabla toaletter.

Olika tekniska lösningar för sugtömningsstationer

STATIONÄRA SUGTÖMNINGSSTATIONER finns i många olika utföranden och är den idag mest utbredda tekniska lösningen. Stationära sugtömningsstationer kan antingen vara anslutna till separata uppsamlingstankar eller inkopplade direkt i det kommunala avloppsnätet. Stationära sugtömningsstationer är fast installerade och placering på platsen måste noga övervägas så att platsen passar fritidsbåtar av olika storlek och modeller.

TRANSPORTABLA SUGTÖMNINGSSTATIONER finns i olika utföranden. "Kärrmodeller" är mindre sugtömningsstationer som dras för hand på hjul. En sådan rymmer endast några mindre septiktankars innehåll och töms i en utslagsvask eller liknande då den är full. Modellen passar för den enskilda fritidsbåten eller i mindre hamnar. Väljer hamnen att ha en sådan sugtömningsstation krävs att hamnen har en person som ansvarar för att hjälpa angörande båtar med tömningen. Denna typ av sugtömningsstation är praktisk på så sätt att den kan dras till båten utan att båten behöver flyttas, men den kräver mycket arbetskraft om sugtömningsstationen används ofta.

FLYTANDE SUGTÖMNINGSSTATIONER kan med fördel användas på platser som är relativt skyddade från vind och vågor. Vanligtvis angör fritidsbåtarna en flytande flotte där sugtömningsstationen är placerad. Flotten kan förankras i eller utanför en hamn, men också i anslutning till farleder och naturhamnar, vilket gör det lätt för fritidsbåtar att komma till. Stationen innehåller en tank som samlar upp toalettavfallet. Om sugtömningsstationen används med hög frekvens krävs att uppsamlingstanken töms relativt ofta, eftersom dess storlek är begränsad. Ligger stationen utom räckhåll för bilväg måste tömningen ske med ambulerande slambåt. En fördel är att stationens placering kan ändras efter behov.

TÖMNING AV SEPTIKTANKEN direkt från den egna båtplatsen är ett relativt nytt koncept för sugtömning. Ett sådant system finns bland annat i Utö gästhamn i Stockholms skärgård. Hamnen har då ett centralt pumphus med flera tömningpunkter kopplade till sig. På detta sätt kan man ha en stor anläggning med ett uppbyggt rör-system i bryggan där avfallet transporteras vidare till det kommunala avloppsnätet eller till en sluten tank. Denna typ av sugtömningsystem ger inte upphov till köer eller kräver att båten förflyttas för att tömma sin septiktank. Läs mer om de tekniska förutsättningarna på batmiljo.se.

Flytande tömningsstation

OLIKA PUMPAR

Impellerpump, membranpump, vacuum-/tryckluftpump eller handdriven pump, är olika tekniska lösningar för sugtömningsstationen. Läs mer på batmiljo.se

Tömningspunkt, slanghus

Stationär tömningsstation

Transportabel tömningsstation

Flytande tömningsstation

Flytande tömningsstation

TIPS PÅ FRÅGOR TILL ÅTERFÖRSÄLJARE

Det finns ett antal leverantörer som säljer sugtömningsystem i Sverige. De brukar levereras direkt från fabrik och det kan vara bra att ta reda på vad som ingår i priset.

Kolla möjligheten att få tag på service och reservdelar. Finns reservdelar i lager eller är det nåt som måste beställas? Hur lång tid tar det att få hem delar? Kan vem som helst byta delarna eller krävs det någon tekniskt kunnig person? Hur ofta bör man serva anläggningen?

Fråga om driftsäkerhet, användarvänlighet och beräknad livslängd.

Kan pumpen stå obemannad eller krävs det någon ansvarig? Räcker kapaciteten på avfallstanken i förhållande till hur många som ska ha tillgång till anläggningen?

Hur går ni till väga för att bygga en tömningsstation?

När man ska anlägga en sugtömningsstation är det viktigt att tänka på var den ska stå någonstans. Den ska vara lätt att komma åt både för motor- och segelbåtar. Det är också en fördel om stationen är placerad, eller har så långa slangar, att man kan tömma två båtar i följd utan att behöva förtöja om.

Samtidigt är det viktigt att tillgängligheten för båtägaren beaktas. En tömningsstation långt inne i en hamn kanske inte används lika frekvent som en tömningsstation ute på nacken av en brygga eller i in/utloppet av en hamn.

Vid planering av anläggandet kan det vara fördelaktigt att fråga hamnens fritidsbåtsägare. Deras åsikter kan vara mycket användbara och kan även bidra till att öka nyttjandet av stationen. Vid anläggning av en tömningsstation i vattnet kan den anses som ett hinder för sjöfarare och då rekommenderar Transportstyrelsen att den utrustas med en så kallad sjösäkerhetsanordning av typ specialmärke.

Att placera en sugtömningsstation i närheten av el och kommunalt vatten och avlopp underlättar arbetet och kan minska kostnaderna vid anläggningstillfället.

Sugtrycket i tömningsstationen påverkas av sughöjder och slanglängder. Generellt eftersträvas låga sughöjder och korta sugledning. Leverantören av tömningsstationen kan hjälpa till med vad som gäller för just deras anläggning.

Innan man börjar anlägga en sugtömningsstation ska man ta kontakt med kommunens miljöavdelning, byggavdelning och tekniska avdelningen. Kommunen kan hjälpa till med vägledning och råd gällande lagstiftning och eventuellt bygglov. Om man behöver anlägga en brygga eller påla så kan det räknas som vattenverksamhet, vilket kräver att man även kontaktar Länsstyrelsen.

När sugtömningsstationen har tagits i drift måste man revidera sin avfallshanteringsplan och lämna denna till kommunen.

Användarvänlighet

Skyltning är jätte viktigt för att båtägare ska kunna hitta till pumpen. Tömningsstationen ska ha den internationella symbolen för sugtömnning i storlek 30cm eller större. Hamnens översiktskarta ska också visa var stationen är placerad.

Vid pumpen måste det finnas anvisningar hur man går tillväga när man ska tömma sin hålltank. Klara och tydliga instruktioner minskar problem med handhavande. Det ska också finnas kontaktuppgifter till den person som ansvarar för stationens underhåll och service.

Om man är gästhamn är det bra att informera gästhamnsguiderna att man har skaffat en tömningsstation. Det underlättar för fritidsbåtar som är i behov att sugtömma tanken.

Kostnader och finansiering

Hamnarna får stå för kostnaderna att bygga upp mottagningsanordningar. Det finns möjlighet för kommuner och icke kommersiella anläggningar att ansöka om så kallat LOVA-bidrag (Lokala vattenvårdsprojekt) hos länsstyrelserna till detta. Läs mer om LOVA-bidrag på batmiljo.se

De som definierats som fritidsbåtshamnar får inte ta ut en separat avgift för toalettömnning. Däremot kan avgiften ingå som en del av en allmän hamnavgift, till exempel årsavgift eller dygnsavgift. De som inte definieras som fritidsbåtshamn och därmed inte omfattas av kravet på mottagningsanordning, men som ändå har en anordning får ta ut en separat avgift för tömning av toalettavfall. Detta gäller till exempel bensinmackar och kiosker.

För båtklubbar behöver anläggningen endast vara tillgänglig för medlemmar. Undandag gäller de hamnar som har fått så kallat LOVA-bidrag för installationen av mottagningsanordningen. Sådana mottagningsanordningar ska följa de krav som ställs av länsstyrelsen, normalt ska de vara öppna för allmänheten. Läs mer om avgifter på transportstyrelsen.se

Internationella symbolen för sugtömnning.

NÅGRA PARAMETRAR ATT TA HÄNSYN TILL

- Tömningsfrekvens.
- Tillgång till kommunalt avloppssystem.
- Behovet är av permanent eller tillfällig natur.
- Tillgänglig kostnadsbudget.
- Utsatthet för klimat och skadegörelse.
- Inbyggnadsbehov eller fristående.
- Egen driftpersonal eller självservicefunktion.
- Egen underhållspersonal eller leverantörsunderhåll.
- Köp av driftklar anläggning eller komponentköp med egen systemsammansättning.
- Egen installation eller leverantörsinstallation.
- Skall anläggningen komma till båtplatsen eller båten komma till anläggningen.
- Leveranstid.
- Finansiering.
- Antal anläggningar som avses anskaffas
- Livslängdskostnad

Södertälje Båtsällskap (SBS)

SBS jobbar mycket med olika miljöfrågor och har bland annat investerat i en tömningsstation. Klubben fick hjälp av en leverantör att beräkna utsläppsminskningar och Länsstyrelsen hjälpte till med ansökningsblanketterna. - Utan hjälpen vet jag inte om vi fått iväg någon LOVA-ansökan, säger Per-Arne Wickman miljöansvarig, SBS.

Tips från Per-Arne:

1. Ta in minst tre offerter
2. Kolla om klubbens medlemmar har möjlighet att köpa in kringutrustning till ett billigare pris.
3. Var noga vid projektering, höjdskillnader, att koppla på det kommunala avloppsnätet är att föredra.

Båtklubben Färingarna

Ekerö kommun drog i gång ett sugtömningsprojekt där tre båtklubbar och en marina anmälde sitt intresse att vara med och söka LOVA-medel. Båtklubben Färingarna tog beslutet att investera i en sugstation för att möta kommande krav. Tömningsstationen finansierades till hälften av LOVA-bidrag.

- Vi har haft 14 möten under 1 1/2 år och sista utbetalningen fick vi i och med slutrapporteringen, säger Bo Wiklander, Färingarna.

Tips från Bo:

1. Prata med kommunen
2. Gå ihop med andra båtklubbar det underlättar arbetet
3. Ta in offerter från flera leverantörer
4. Kontakta andra klubbar som har en tömningsstation för att få erfarenhet kring drift och skötsel.

FÖR MER INFORMATION:

batmiljo.se
transportstyrelsen.se
batunionen.com

BalticSea2020

